

USMERNENIE K ZRIAĐOVANIU NÍZKOEMISNÝCH ZÓN

Príloha č. 6
k metodickému pokynu k riadeniu kvality ovzdušia

Október 2023

Verzia 1

OBSAH.....	1
POUŽITÉ SKRATKY	2
ÚVOD	3
1. VYMEDZENIE POJMOV A ZÁKONNÉ USTANOVENIA, TÝKAJÚCE SA NEZ	4
2. PRÍPRAVA ZRIADENIA NEZ.....	6
2.1 ANALÝZA SITUÁCIE.....	6
2.2 NÁVRH RIEŠENÍ	7
2.3 VYHODNOTENIE RIEŠENÍ	8
2.4 INFORMOVANOSŤ VEREJNOSTI	8
2.5 KONKRETIZÁCIA ÚLOH	9
3. ZRIADENIE NEZ	10
3.1 NEVYHNUTNÉ NÁLEŽITOSTI VZN O NEZ.....	10
3.1.1 Vymedzenie územia	11
3.1.2 Všeobecná špecifikácia vozidiel.....	11
3.1.3 Zákonná výnimka na vjazd do NEZ.....	11
3.1.4 Vozidlá s výnimkou obce.....	11
3.1.5 Stanovenie pravidiel prevádzky NEZ.....	11
3.2 OZNÁMENIA, TÝKAJÚCE SA NEZ.....	12
4. DOPRAVNÉ ZNAČENIE A EMISNÉ PLAKETY NEZ	13
4.1 DOPRAVNÉ ZNAČENIE.....	13
4.2 EMISNÉ PLAKETY	13
5. UVEDENIE DO PREVÁDZKY NEZ	15
6. VYHODNOTENIE ÚČINNOSTI REALIZOVANEJ NEZ	16
7. ZMENA VYMEDZENIA ALEBO SPRÍSNERIE POŽIADAVIEK NEZ	16
PRÍLOHA Č. 1 - MINIMÁLNE NÁLEŽITOSTI ŠTÚDIE USKUTOČNITEĽNOSTI NEZ	17

POUŽITÉ SKRATKY

NEZ nízkoemisná zóna

VZN všeobecne záväzné nariadenie

VOD verejná osobná doprava

NO nezisková organizácia

P + R Park + Ride

B + R Bike + Ride

K + R Kiss + Ride

G + R Go + Ride

P + G Park + Go

MŽP SR Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

SHMÚ Slovenský hydrometeorologický ústav

SWOT Strenght (Silné) Weaknesses (Slabé) Opportunities (Príležitosti) Threats (Ohrozenia)

Zriadenie NEZ je jedným z možných opatrení pre zlepšenie kvality ovzdušia v mestách s vysokou intenzitou automobilovej prevádzky.

Ide o reštriktívne opatrenie, ktoré obmedzuje vjazd a prevádzku motorových vozidiel s vysokými emisiami do ovzdušia vo vymedzenom území. Využíva sa v prípade, kde ani správne presadzovanie iných nástrojov dopravnej politiky ako sú zabezpečenie plynulosti premávky, dostatočná obslužnosť VOD, odklon tranzitnej dopravy, parkovacia politika, stíšenie cestnej premávky nedokážu eliminovať znečistenie ovzdušia spôsobené najmä cestnou dopravou v takej miere, aby v centrách miest a obytných zónach bola zabezpečená dobrá kvalita ovzdušia.

Okrem zlepšenia kvality ovzdušia zriadenie NEZ prináša aj ďalšie benefity ako sú napr. zníženie intenzity automobilovej dopravy, zabránenie dopravným zápcham, zníženie hladiny hluku, vytvorenie nových cyklotrás na úkor individuálnej automobilovej dopravy, vytvorenie školských zón, možnosti pre lepšie využitie verejných priestranstiev, ktoré predtým slúžili ako parkovacie plochy, a tým celkovo zlepšenie kvality života v meste, čo môže prispieť aj k zvýšeniu atraktivity mesta z hľadiska cestovného ruchu.

Zriadenie nízkoemisnej zóny musí byť späté s reálnym znížením znečistenia ovzdušia v danej lokalite a tento prínos nemôže byť na úkor zhoršenia kvality ovzdušia nad prípustnú mieru v inej obytnej lokalite mesta.

Prvá nízkoemisná zóna bola zriadená vo Švédsku v roku 1996 a v súčasnosti je v Európe v prevádzke cca 400 .

Možnosť zriadiť NEZ sa do právnej úpravy SR dostalo novelizáciou zákona č. 137/2010 Z. z. o ovzduší v znení neskorších predpisov a od roku 2017 je obciam daná možnosť prostredníctvom VZN vymedziť na svojom území alebo jeho časti NEZ s obmedzením prevádzky motorových vozidiel nižších emisných tried.

V súčasnosti zriaďovanie NEZ upravuje ustanovenie § 11 zákona č. 146/2023 Z. z. o ochrane ovzdušia a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon“).

Toto usmernenie je vydané v nadväznosti na aktuálnu právnu úpravu. Jeho cieľom je pomôcť obciam pri zriaďovaní NEZ. Usmernenie má odporúčací charakter.

1. Vymedzenie pojmov a zákonné ustanovenia, týkajúce sa NEZ

NEZ je podľa § 11 ods. 2 zákona územie obce, časti obce alebo mestskej časti, v ktorej je regulovaná prevádzka cestných motorových vozidiel s cieľom udržať alebo zlepšiť kvalitu ovzdušia.

Územie obce definuje zákon v § 2 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej aj len ako „zákon o obecnom zriadení“) ako územný celok, ktorý tvorí jedno katastrálne územie alebo viac katastrálnych území. Územie obce sa môže členiť na časti obce. Časť obce má vlastný názov; časť obce nemusí mať vlastné katastrálne územie.¹⁾

Emisná plaketa je viditeľné označenie vozidla umiestňované na čelnom skle vozidla, na ktorom je vyobrazená emisná trieda vozidla alebo vybraný druh pohonu, prostredníctvom ktorého sa identifikuje emisná trieda vozidla alebo vybraný druh pohonu potrebný pre vjazd do nízkoemisnej zóny.²⁾

Emisnou triedou sa rozumie skrátené označenie podľa osobitného predpisu, ktorý upravuje technické požiadavky pre schválenie vozidla na prevádzku v cestnej premávke z hľadiska emisií, podľa ktorého bolo cestné motorové vozidlo schválené.³⁾

Vybraným druhom pohonu sa rozumie vozidlo s výlučne elektrickým alebo vodíkovým pohonom.

1) Zákon Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov

2) § 9 odsek 1 vyhlášky Ministerstva dopravy a výstavby Slovenskej republiky č. 138/2018 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti v oblasti emisnej kontroly v znení neskorších predpisov

3) § 9 odsek 2 vyhlášky Ministerstva dopravy a výstavby Slovenskej republiky č. 138/2018 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti v oblasti emisnej kontroly v znení neskorších predpisov

Ustanovenia zákona o ochrane ovzdušia týkajúce sa zriadenia NEZ:

§ 11 odsek 3 zákona

Do NEZ je povolený vjazd len cestným motorovým vozidlám

- a) **na elektrický pohon a vodíkový pohon** označených emisnými plaketami,
- b) **určenej emisnej triedy alebo vyššej emisnej triedy označených príslušnou emisnou plaketou,**
- c) uvedeným v prílohe č. 2 časti I. zákona aj bez splnenia požiadaviek podľa písmen a) a b),
- d) ktorých prevádzkovateľ má na území NEZ pobyť, nadobudnutý pred zriadením NEZ,
- e) uvedeným v prílohe č. 2 časti II zákona, s povolením obce na dočasný vjazd alebo trvalý vjazd; doklad o povolení vjazdu musí byť umiestnený v prednej časti cestného motorového vozidla na viditeľnom mieste.

§ 11 odsek 6 zákona

Zriaďiť NEZ možno **len na základe súhlasného stanoviska príslušného cestného správneho orgánu.**

§ 11 odsek 7 zákona

Obec zriadi NEZ na základe VZN, v ktorom ustanoví

- a) **územie obce alebo jej časti vymedzením ulíc alebo ich častí** spadajúcich do NEZ,
- b) **najnižšiu emisnú triedu vozidiel potrebnú pre vjazd do NEZ;** pri určení emisnej triedy možno zohľadniť druh pohonu vozidla,
- c) **vzor povolení dočasného vjazdu a trvalého vjazdu** a vzor žiadosti prevádzkovateľa vozidla o ich vydanie,
- d) **osobitné podmienky** pre vjazd vozidiel do NEZ počas smogovej situácie, ak je to žiadúce,
- e) **termín účinnosti opatrenia zriadenia NEZ,** termín sa určí najskôr 9 mesiacov odo dňa jeho oznámenia verejnou vyhláškou.

Ustanovenia, týkajúce sa zriadenia NEZ obcami sú fakultatívne. Nemajú obligatórnu povahu. Zákon o ochrane ovzdušia necháva na samotnej obci, či a do akej miery sa rozhodne aplikovať tento nástroj. MŽP SR vníma zriadenie NEZ ako nástroj riadenia kvality ovzdušia, ktorý okrem zlepšenia kvality ovzdušia môže priniesť benefity pre obyvateľov (napr. zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva, zlepšenie bezpečnosti, zvýšenie turistického ruchu a pod.)

V prípade, že sa **obec** rozhodne zriaďiť NEZ, je povinná

- vymedziť zónu **v súlade so stanoviskom príslušného cestného správneho orgánu** podľa § 11 odseku 6 zákona,
- **vyznačiť NEZ dopravnými značkami** podľa osobitného predpisu,⁴⁾ podľa § 11 odseku 8 zákona,
- **oznámiť termín účinnosti zriadenia NEZ verejnou vyhláškou,**
- **oznámiť MŽP SR zriadenie NEZ** podľa § 46 ods. 1 písm. i) zákona.

4) § 3 zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov.

2. Príprava zriadenia NEZ

Pri príprave zriadenia NEZ je potrebné venovať pozornosť:

- **základným východiskám a cieľom zriadenia NEZ** (definícia cieľov, oblasti, rozsahu a časového plánu) - ide o ujasnenie, prečo vlastne zriadiť NEZ, čo je základný problém, ktorý chce dané mesto vyriešiť (napr. lokalitu, ktorá je preťažená emisiami z dopravy, dopravnými zápchami, hlukom a pod. a čo je cieľom (resp. čo by malo byť očakávaným výsledkom) po zriadení NEZ
- **analýze situácie** - analyzovať všetky informácie, ktoré sú k dispozícii v danom území, o kvalite ovzdušia, intenzite dopravy, dopravnej dostupnosti;
- **návrhu riešení** - navrhnúť možné riešenia spolu s finančnými nákladmi, ktoré sú k tomu potrebné;
- **vyhodnoteniu riešení** - vyhodnotiť navrhované riešenia (resp. rôzne varianty) s ohľadom na želaný efekt, tzn. zlepšenie kvality ovzdušia v danom území, ako aj ich vplyv na životné prostredie a obyvateľstvo;
- **informovanosti** - informovať verejnosť počas celej doby trvania prípravy zriadenia NEZ, vrátane vykonania prieskumu verejnej mienky + ďalšie spôsoby komunikácie s verejnosťou ako verejné konzultácie, jednoduchý prístup k informáciám prostredníctvom vyhradenej platformy alebo webovej stránky, komunikačné kampane na mieru pre špecifické skupiny, ako sú napr. podniky, vodiči nákladných vozidiel a dopravnej obsluhy v dotknutých zónach, rodičia detí pri plánovaní školskej zóny, skupiny domácností s nižšími príjmami (väčšinou vlastníci starších vozidiel) a pod.
- **konkretizácii úloh** - konkretizovať úlohy, ktoré sa v procese prípravy zriadenia NEZ vyskytnú.

2.1 Analýza situácie

Pri analýze situácie v dotknutom území je potrebné venovať pozornosť:

- intenzite a zloženiu cestnej dopravy s rešpektovaním dopravného generelu + vykonanie dopravného prieskumu intenzity a zloženia cestnej dopravy (počet, typ a zloženie vozového parku, druh dopravy - osobná/nákladná, cieľová/tranzitná) a na ktorý druh dopravy sa pri zriaďovaní NEZ chceme zamerať,
- rozsahu zastavaného územia, počtu obyvateľov, počet obyvateľov + veľkosť územia, ktoré bude spadať do NEZ (aspoň základná predstava + prípadná postupnosť ďalších krokov rozširovania NEZ)
- kapacity záchytných parkovísk,
- kapacity a efektivity verejnej osobnej dopravy,
- možnostiam regulácie cestnej dopravy.

Informácie týkajúce sa **počtu obyvateľov** a ich zloženia (podľa vekových kategórií s reflektovaním ich potrieb príp. zdravotného stavu), počtu obyvateľov dochádzajúcich do daného územia za prácou, počtu škôl a sociálnych zariadení pomôžu pri vyhodnocovaní navrhovaných riešení.

Sumarizácia existujúcich informácií o kvalite ovzdušia pomôže namodelovať predpokladané vplyvy zriadenia NEZ nielen na kvalitu ovzdušia, ale aj na zdravie obyvateľstva.

Počas analýzy je nevyhnutné okrem **existujúcich komunikácií** venovať pozornosť aj **plánovaným**, ktoré môžu ovplyvniť intenzitu dopravy, organizáciu, množstvo tranzitnej

dopravy, vzhľadom na koncepciu dopravného rozvoja kraja, plánu územného rozvoja, plánu udržateľnej mobility a ďalšie strategické dokumenty.

Vypracovanie štúdie uskutočniteľnosti v tejto fáze príprav je silný podporný nástroj pri hľadaní vhodných riešení. Štúdia uskutočniteľnosti by mala obsahovať analýzu dopravnej situácie v rámci celého územia obce/mesta. Takáto informácia je základom pre vymedzenie územného rozsahu NEZ a nastavenie regulácie cestnej dopravy. Výsledkom by mala byť predstava o počte cestných vozidiel, ktorých sa budú pravidlá týkať, návrh optimalizácie dopravnej infraštruktúry, návrh dopravných opatrení (**dopravné modelovanie**). Štúdia uskutočniteľnosti by sa mala zamerať aj na analýzu kvality ovzdušia v obci/meste. Minimálne náležitosti štúdie uskutočniteľnosti sú uvedené v Prílohe č. 1 tohoto dokumentu.

Záver štúdie uskutočniteľnosti by mali **obsahovať SWOT** analýzu a zhrnutie, z ktorého bude možné sumarizovať riešenia vrátane nákladov nevyhnutných pre ich implementáciu.

Už v tomto kroku je potrebné **zapojiť do procesu čo najviac inštitúcií, organizácií a zástupcov verejnosti**. Identifikácia dotknutých orgánov štátnej správy a samosprávy, prevádzkovateľov VOD, dopravnej polície, dopravných konzultantov, odborníkov z radov verejnosti, zástupcov obyvateľstva, správcov/majiteľov parkovísk, environmentálnych neziskových organizácií, občianskych združení, investorov a pod. pomôže pri predchádzaní možných stretov záujmov a pri hľadaní optimálnych riešení. Príkladom takejto efektívnej spolupráce môže byť zvýšenie tlaku na dobudovanie rozostavaných alebo plánovaných stavieb dopravnej infraštruktúry, úprava a doplnenie dopravnej infraštruktúry, rozvoj VOD naviazanej na NEZ.

2.2 Návrh riešení

Riešenia nastolené štúdiou uskutočniteľnosti môžu byť konštantné, ale aj variabilné. Aplikovať sa môžu naraz, ale aj v etapách.

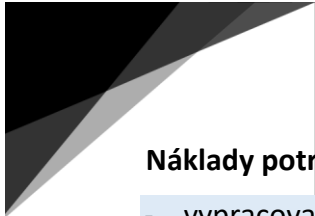
O vymedzení a hraniciach NEZ môže rozhodnúť len obec/mesto prostredníctvom VZN. Pri návrhu riešení treba brať do úvahy podmienky ustanovené zákonom o ochrane ovzdušia.

Ideálne je, aby navrhnuté riešenia vymedzovali zóny ako jednoduché a ucelené útvary, ktorých hranice sa budú prekrývať so záväznými časťami územného plánu (regulatívy funkčného využívania územia, zásady usporiadania územia, hranice zastavaného územia, zásady a regulatívy ochrany a tvorby prírodného a kultúrneho dedičstva, usporiadanie verejného dopravného a technického vybavenia územia.) Inými slovami hranice môžu byť tvorené významnou pozemnou komunikáciou, železničnou traťou, vodným tokom, významnou trasou verejnej dopravy. Rovnako môžu byť určené pamiatkovou zónou, centrom mesta, husto zastavanou oblasťou.

Už v tejto fáze **možno zriadenie NEZ plánovať etapovo, tzn.** počítať s možnosťou jej rozšírenia, ak takáto možnosť existuje. Pri rozšírení NEZ aj na susediace lokality s pôvodne vymedzenou zónou, proces prijatia „rozšírenej“ NEZ zostáva nezmenený, tzn. k jeho návrhu a schváleniu sa pristupuje rovnako ako v prípade pôvodnej NEZ.

V záujme prijatia správneho rozhodnutia súčasťou navrhovaných riešení musia byť **hodnotenia vplyvov z pohľadu dopravného modelovania ako aj rozptylových štúdií**.

Rovnako musia obsahovať **finančnú analýzu** (minimálne v tvare ekonomickej efektivity) navrhovaných riešení. Finančná analýza by okrem nákladov potrebných na zriadenie NEZ mala obsahovať aj náklady potrebné na jej prevádzku, udržanie a prípadné rozšírenie.

Náklady potrebné na zriadenie NEZ musia pokrývať hlavne náklady spojené s:

- vypracovaním potrebnej projektovej dokumentácie (vrátane štúdie uskutočniteľnosti),
- dopravným značením hraníc NEZ,
- navýšením rozpočtu inštitúcií poverených agendou udeľovania výnimiek,
- navýšením rozpočtu inštitúcií poverených informovaním verejnosti (kampane, panely),
- monitorovaním a vyhodnotením účinnosti NEZ (zber údajov o počte áut, monitoring KO, návrh harmonogramu prípadných ďalších úprav a zmien).

Náklady potrebné na prevádzku, udržanie, príp. rozšírenie musia pokrývať náklady spojené s:

- rozvojom a následnou prevádzkou VOD a súvisiacej infraštruktúry,
- výstavbou nových a rozšírením existujúcich parkovísk,
- navýšením rozpočtov inštitúcií poverených kontrolou plnenia podmienok v NEZ,
- vytvorením databázy s údajmi o udelených výnimkách a ich platnosti (viď. kap. 3.1.4)

2.3 Vyhodnotenie riešení

Pri vyhodnotení riešení by sa malo prihliadať na nasledujúce skutočnosti:

- vplyvy na kvalitu ovzdušia,
- vplyvy na zdravie obyvateľstva,
- nákladovú efektívnosť,
- navrhované perspektívy (možnosti rozšírenia).

Vzhľadom na to, že zdravie obyvateľstva je prioritou zriadenia NEZ, je žiaduce k výberu takého riešenia, pri ktorom nebude rozhodovať len cena, ale hlavne zlepšenie kvality ovzdušia, tzn. hodnota, ktorú obce/mestá daným riešením získajú. Na získanie politickej aj spoločenskej akceptácie zriadenia NEZ je potrebná dlhodobá pozitívna komunikácia s obyvateľmi.

2.4 Informovanosť verejnosti

Zriadenie NEZ je opatrenie, ktoré zasiahne do mobility početnej skupiny obyvateľov. Zapojenie verejnosti do celého procesu je nevyhnutnou súčasťou. Opatrné zaobchádzanie s názormi verejnosti a dostatočná informovanosť môžu predísť nedorozumeniam a napätému stretu záujmov. Do komunikačnej kampane je potrebné zahrnúť predovšetkým:

- priebežné informácie o postupe realizácie NEZ,
- navrhované riešenia vrátane sumárnych finančných nákladov a vplyvov na zdravie a životné prostredie,
- finálny návrh VZN, ktorý bude predložený na schválenie zastupiteľstvu.

Vzhľadom na lokálny, resp. regionálny charakter problematiky ako ideálny typ média sa odporúča miestna a regionálna tlač, regionálna televízia, webové stránky obce/mesta/mestskej časti.

MŽP SR bude na svojom portáli pravidelne aktualizovať a zverejňovať zoznam NEZ spolu s prijatými VZN:

<https://www.minzp.sk/ovzdušie/ochrana-ovzdušia/kvalita-ovzdušia/riadenie-kvality-ovzdušia/>

Obec/mesto/mestská časť by mohla zvážiť vykonanie prieskumu verejnej mienky vo vzťahu k zamýšľanému VZN. Uskutočnenie prieskumu v dvoch vlnách (s odstupom napríklad 2 rokov po zriadení NEZ) môže porovnať prístupy verejnosti pred a po zavedení tohoto opatrenia.

2.5 Konkretizácia úloh

Počas celej prípravnej fázy ako aj v jej závere je dobré ustanoviť pracovnú skupinu, zloženú so zástupcov všetkých zúčastnených (viď. kapitola 2.1 Analýza situácie). Táto by mala na základe dostupných informácií, návrhov, prieskumu verejnej mienky identifikovať všetky konkrétne úlohy, vrátane harmonogramu a zodpovednosti. Súčasťou dokumentu s úlohami, by mali byť kontaktné údaje na zodpovedných, ako aj zloženie pracovnej skupiny.

V prípade, že **časť NEZ je v rozpore s územným plánom obce** (plánované využívanie územia) pracovná skupina by mala zvážiť nevyhnutnosť zmeny tohoto plánu, ktorý bude **reflektovať nové využite územia**. Dôvodom takejto zmeny môže byť potreba rozšírenia a rekonštrukcie pozemných komunikácií, potreba výstavby parkovacích plôch, synchronizácia svetelných križovatiek, výstavba kruhových objazdov, výstavba mimoúrovňových križovatiek, a pod.

3. Zriadenie NEZ

V súlade s § 46 ods. 1 písm. g) bod 1 zákona o ochrane ovzdušia: **obec môže** v prenesenom výkone štátnej správy v oblasti ochrany ovzdušia **zriadiť, vymedziť alebo zrušiť NEZ**.

Zároveň **NEZ zriadiť** možno podľa § 11 ods. 6 zákona **len na základe súhlasného stanoviska príslušného cestného správneho orgánu**. Cestný správny orgán hodnotí najmä, či je zóna vymedzená tak, aby boli zabezpečené dostatočné obchádzkové trasy a kapacity parkovísk.

V súlade **so zákonom č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách** (cestný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „cestný zákon“):

- **miestnu štátnu správu vo veciach miestnych komunikácií a účelových komunikácií** vykonávajú obce ako prenesený výkon štátnej správy,
- **obce na miestnych komunikáciách a na účelových komunikáciách určujú použitie dopravných značiek**, dopravných zariadení a povoľujú vyhradené parkoviská (§ 3 odsek 2 cestného zákona).
- **okresné úrady v sídle kraja určujú použitie dopravných značiek**, dopravných zariadení na **cestách I. triedy** a na cestách I. triedy povoľujú zriadenie vyhradených parkovísk, a ak ide o súvisle zastavané územie alebo o územie určené na zastavanie, aj po prerokovaní s obcou (§ 3 ods. 4 písm. b) cestného zákona).
- **okresné úrady určujú použitie dopravných značiek a dopravných zariadení na cestách II. a III. triedy** a na cestách II. a III. triedy povoľujú zriadenie vyhradených parkovísk, a ak ide o súvisle zastavané územie alebo o územie určené na zastavanie, aj po prerokovaní s obcou (§ 3 ods. 5 písm. f) cestného zákona).

Prejazdný úsek diaľnice alebo cesty možno zaradiť do NEZ, len ak existuje obdobné dopravné spojenie (obchádzková trasa) vedúca po komunikácii rovnakej alebo vyššej triedy, ktorá sa nachádza mimo NEZ a nevedie cez zastavané územie tejto alebo susednej obce a má dostatočnú kapacitou (aby sa nevytvárali dopravné zápchy - kongescie).

V prípade, že pri zriadení NEZ bude potrebné **zmeniť územný plán obce, okresné úrady sa vyjadrujú pri prerokovaní územných plánov obcí a zón** (§ 3 ods. 5 písm. g) cestného zákona).

3.1 Nevyhnutné náležitosti VZN o NEZ

VZN o NEZ musí obsahovať minimálne tieto náležitosti:

- Vymedzené územie NEZ**, tzn. Územie obce alebo jej časti vymedzením ulíc alebo ich častí spadajúcich do NEZ,
- Špecifikácia vozidiel**, tzn. Určenie najnižšej emisnej triedy vozidiel s povolením vjazdu do NEZ; pri určení emisnej triedy možno zohľadniť druh pohonu vozidla,
- Vzor povolení dočasného vjazdu a trvalého vjazdu** a vzor žiadosti prevádzkovateľa vozidla o ich vydanie,
- Osobitné podmienky** pre vjazd vozidiel do NEZ **počas smogovej situácie**, ak je to žiaduce,
- Termín účinnosti opatrenia zriadenia NEZ**; termín sa určí **najskôr 9 mesiacov odo dňa jeho oznámenia verejnou vyhláškou**.

3.1.1 Vymedzenie územia

V tejto časti je potrebné uviesť presný popis vymedzeného územia (obec, prípadne časť obce s vymedzením ulíc) a jeho hraníc, vrátane podrobnej mapy. MŽP SR odporúča vymedzenie NEZ navrhovať s ohľadom na ekonomickú situáciu obce a jej obyvateľov (rýchlosť obnovy vozového parku závisí od kúpnej sily potenciálnych prevádzkovateľov cestných motorových vozidiel). Vymedzenie územia je preto vhodné navrhovať v etapách. Nevyhnutnou súčasťou takéhoto kroku je existencia dobrého harmonogramu, ktorý dá dostatočný priestor na prispôsobenia sa novým, prísnejším podmienkam. MŽP SR zároveň odporúča, aby NEZ boli zakreslené do máp územného plánu obce, s cieľom ich začlenenia do akéhokoľvek budúceho rozvoja obce.

3.1.2 Všeobecná špecifikácia vozidiel

V tejto časti je potrebné všeobecne vymenovať vozidlá, ktorým je vjazd povolený v súlade s § 11 ods. 3 písm. b) zákona (viď. kapitola 1. Vymedzenie pojmov a zákonné ustanovenia tohto pokynu). Súčasťou tohoto zoznamu má byť aj určenie najnižšej emisnej triedy cestných motorových vozidiel, ktoré majú povolený vjazd do NEZ. Pri určení emisnej triedy možno zohľadniť druh pohonu motorového vozidla.

3.1.3 Zákonná výnimka na vjazd do NEZ

V tejto časti je potrebné uviesť odkaz na zoznam vozidiel, ktoré majú povolený vjazd do NEZ ustanovený priamo v § 11 ods. 3 písm. c) zákona. Do NEZ majú zo zákona povolený vjazd vozidlá využívané na konkrétny účel uvedený v prílohe č. 2 časti I. zákona. Zákonom stanovené výnimky majú obligatórnu povahu a nie je možné ich meniť a prispôbovať. Tieto vozidlá nemusia byť označené emisnou plaketou.

3.1.4 Vozidlá s výnimkou obce

Táto časť by sa mala zaoberať špecifikáciou postupu pri zaraďovaní do zoznamu vozidiel, ktorým obec môže povoliť dočasný alebo trvalý vjazd do NEZ podľa § 11 ods. 3 písm. e) zákona, vrátane spôsobu označenia. V prílohe č. 2 časti II. zákona sú uvedené potencionálne výnimky, ktoré obec môže na základe žiadosti vlastníka vozidla individuálne udeliť, a to dočasne alebo natrvalo. Každú výnimku je potrebné viazať na konkrétne vozidlo vo vlastníctve osoby, ktorá podmienku udelenia výnimky spĺňa.

Je dobré, aby bol predmetný postup jednoznačný a jednoduchý (napríklad – potvrdenie o zásobovaní určitej prevádzky v NEZ a pod.). Výnimku rezidentom je vhodné udeliť najmä v prípade menších miest a obcí, ktoré NEZ stanovujú s cieľom odkloniť tranzitnú dopravu mimo obce (napr. v prípade, keď sa cestou cez obec vyhýbajú vodiči plateným úsekom ciest a diaľnic).

3.1.5 Stanovenie pravidiel prevádzky NEZ

Stanovenie pravidiel prevádzky NEZ je plne v kompetencii obce, za predpokladu splnenia zákonných požiadaviek stanovených v cestnom zákone a zákone o ochrane ovzdušia.

Súčasťou pravidiel prevádzky NEZ by mali byť predovšetkým:

- pravidlá kontroly,
- podrobnosti o povolení dočasného vjazdu a povolení trvalého vjazdu cestných motorových vozidiel do NEZ,
- vzor povolení dočasného vjazdu a trvalého vjazdu a
- vzor žiadosti prevádzkovateľa vozidla o ich vydanie.

Pre zjednodušenie kontroly udelených výnimiek v čase zavedenia prevádzky NEZ by obec mala viesť a pravidelne aktualizovať databázu všetkých EVČ (ideálne v on-line podobe), ktoré majú udelenú výnimku, vrátane doby jej platnosti. Tento systém zjednoduší kontrolu plnenia podmienok NEZ.

Kontrolované subjekty (rezident, prevádzkovatelia, atď.) musia mať podľa jestvujúcej právnej úpravy ochrany ovzdušia doklad o povolení vjazdu, umiestnený v prednej časti motorového vozidla. Modernejšou možnosťou je vytvorenie elektronickej databázy podľa EČV s povolením vjazdu. V tomto prípade bude mať kontrolujúci orgán (mestská polícia) prakticky okamžite k dispozícii informáciu o tom, či bola subjektu s danou EČV výnimka udelená alebo nie.

Obmedzenie vjazdu vozidiel príslušných emisných tried do NEZ na území obce by malo platiť po celý rok, pričom počas smogových situácií je možné opatrenia na obmedzenie prevádzky vozidiel v NEZ sprísniť v zmysle § 13 ods. 3 písm. c) zákona, podľa ktorého okresný úrad v sídle kraja môže v smogovom regulačnom pláne ustanoviť opatrenia na regulovanie, obmedzenie automobilovej dopravy. (viď. kapitolu č. 4.1).

3.2 Oznámenia, týkajúce sa NEZ

Obec pri prenesenom výkone štátnej správy v oblasti ochrany ovzdušia v súlade § 46 ods. 1 písm. i) zákona oznamuje MŽP SR zriadenie, vymedzenie a zrušenie NEZ. MŽP SR odporúča, aby k tejto povinnosti pristúpila obec v termíne 10 dní od vydania VZN.

MŽP SR bude viesť a aktualizovať na svojich webových stránkach zoznam všetkých vyhlásených NEZ vrátane podrobnejších informácií o týchto zónach. Cieľom je, aby tieto informácie boli dostupné nielen širokej verejnosti, ale aj zástupcom obcí, ktoré zriadenie NEZ ešte len zvažujú.

4. Dopravné značenie a emisné plakety NEZ

4.1 Dopravné značenie

NEZ sa vyznačí dopravnými značkami v súlade s vyhláškou MV SR č. 30/2020 Z. z., o dopravnom značení. Pozornosť je potrebné venovať dopravnému značeniu na:

- obchádzkových trasách,
- miestach vjazdu do NEZ,
- miestach výjazdu z NEZ.

V prípade zavedenia osobitných podmienok prevádzky NEZ v čase vyhlásenia smogovej situácie (viď tiež bod 3.1.5) je nutné túto skutočnosť zohľadniť pri zabezpečovaní a umiestňovaní dopravného značenia (napr. trvalou dodatkovou tabuľkou alebo prenosným dopravným značením).

V prípade udelenia výnimky pre niektorú pozemnú komunikáciu vnútri NEZ (napr. príjazd k parkovisku, nákupnému centru a pod.), je vhodné doplniť značenie o dodatkovú tabuľku so stručným a výstižným slovným popisom výnimky (napr. "Vjazd na parkovisko povolený"). Značka označuje oblasť, najmä časť obce, kde je obmedzený vjazd vozidiel, ktoré nespĺňajú emisné podmienky.

4.2 Emisné plakety

Spôsob vydávania emisných plaket ustanovuje Vyhláška Ministerstva dopravy a výstavby Slovenskej republiky č. 138/2018 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti v oblasti emisnej kontroly v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 138/2018 Z. z.“). V prílohe č. 2 uvedenej vyhlášky sú vzory a požiadavky emisných plaket.

Emisná plaketa pre emisnú triedu
EURO 3/III

Emisná plaketa pre emisnú triedu
EURO 4/IV

Emisná plaketa pre emisnú triedu
EURO 5/V

Emisná plaketa pre emisnú triedu
EURO 6/VI

Emisná plaketa pre vozidlo
s elektrickým pohonom

Emisná plaketa pre vozidlo
s vodíkovým pohonom

Podrobnosti, týkajúce sa predaja emisných plakiet určuje § 10 vyhlášky č. 138/2018 Z. z. Predaj bude zabezpečovať technická služba emisnej kontroly spoločnosť S-EKA, spol. s r.o. Doklady potrebné k získaniu emisnej plakety určuje § 10 ods. 3 vyhlášky č. 138/2018 Z. z.

Je žiaduce, aby obec, ktorá prijme VZN o NEZ, informovala občanov, kde možno plaketu získať, ktoré doklady k tomu treba predložiť a o cene plakety.

Emisná plaketa platí neobmedzenú dobu (limitovanú životnosťou vozidla) vo všetkých slovenských mestách; nie je potrebné si ju opakovane zaobstarávať pri každom vjazde do niektorej NEZ v rámci SR.

5. Uvedenie do prevádzky NEZ

Účinnosť VZN o NEZ je nastavená najskôr 9 mesiacov odo dňa jeho vydania zverejnenia. Dôvodom tejto lehoty je poskytnutie dostatočného priestoru na jej zriadenie a poskytnutie primeraného času verejnosti a dotknutým inštitúciám na oboznámenie sa s pravidlami.

Po prijatí VZN a počas samotného zriadenia je potrebné zabezpečiť nasledovné:

a) Informovať občanov o:

- povinnom spôsobe označovania vozidiel,
- spôsobe získania emisnej plakety (kapitola 4.2),
- možnosti a spôsobe získania výnimky pre vjazd do NEZ (kapitola 3.1.3),
- spôsobe vykonávania dozoru nad dodržiavaním pravidiel NEZ,
- plánovaných zmenách a úpravách v NEZ (kapitola 2.4),
- hodnotení vplyvov NEZ na životné prostredie v danom regióne, najmä na kvalitu ovzdušia.

b) Uskutočniť porovnanie stavu územia pred zriadením NEZ a v čase účinnosti VZN v podobe hodnotenia vplyvov na:

- kvalitu ovzdušia,
- hlukovú záťaž,
- dopravnú intenzitu,
- verejnú mienku,
- výťažnosť VOD,
- vozový park (skladba a počet vozidiel).

c) Vykonávať dozor nad dodržiavaním pravidiel prevádzky NEZ v súčinnosti s kompetentnými orgánmi - polícia, mestská/obecná polícia.

d) Zabezpečiť finančné prostriedky najmä na

- prevádzku nadväzujúcej verejnej osobnej dopravy,
- systém informovania verejnosti o podmienkach prevádzky v NEZ,
- prevádzkovanie odstavných parkovísk,
- administráciu udeľovania výnimiek,
- vykonávanie zmien dopravného značenia,
- na prípadné nevyhnutné investície a pod.

6. Vyhodnotenie účinnosti realizovanej NEZ

Bol splnený cieľ, pre ktorý sa v danom meste zrealizovala NEZ ?

Vyhodnotenie účinnosti realizovanej NEZ je dôležité a od toho sa môžu potom odvíjať jej ďalšie zmeny a úpravy. Prínosy realizácie NEZ budú závisieť na jej priestorovom rozsahu, uplatnení výnimiek, spôsobe aplikácie a kontrolnej činnosti.

Pre vyhodnotenie účinku NEZ je potrebné naplánovať zber kvalitných a konzistentných údajov (napr. zo senzorickej siete). Dobrým začiatkom je dostupnosť vstupných údajov ako napr. východisková úroveň znečistenia NO₂ a PM a monitorovanie poklesu úrovne NO₂ a PM po realizácii NEZ, vyhodnotenie poklesu počtu vozidiel a to najmä tých nevyhovujúcich oproti počiatočným údajom, či indexy preťaženia. Samozrejme, toto si bude vyžadovať ďalšie náklady a personálne pokrytie, treba na to myslieť už na začiatku procesu.

7. Zmena vymedzenia alebo sprísnenie požiadaviek NEZ

Ak je to žiaduce, po určitej dobe, na základe potrieb mesta, je možné územie NEZ prehodnotiť, napríklad rozšíriť alebo zmenšiť územie NEZ, sprísniť požiadavky na emisné triedy automobilov a podobne. V takomto prípade, je potrebné celý proces vymedzenia alebo zriadenia NEZ zopakovať, vydať zmenu VZN, prípadne prijať nové VZN vrátane prehodnotenia a zabezpečenia požiadaviek na obchádzkové trasy, parkoviská a kapacitné možnosti VOD.

Za rovnakých podmienok (zopakovanie schvaľovacieho procesu) je možné sprísniť pravidlá vjazdu do NEZ (vyššej emisnej triedy). Táto skutočnosť, môže byť reakciou napríklad na starnutie vozového parku.

Príloha č. 1 - Minimálne náležitosti štúdie uskutočniteľnosti NEZ

1. Analýza súčasného stavu z pohľadu kvality ovzdušia

- 1.1. Stav kvality ovzdušia možno zistiť z výsledkov hodnotenia kvality ovzdušia SHMÚ.⁵⁾
V prípade, že obec/mesto nemá k dispozícii dostatočné údaje z jestvujúcich monitorovacích staníc, stav kvality ovzdušia je možné posúdiť modelovaním, prípadne v dostatočnom časovom predstihu požiadať SHMÚ o indikatívne monitorovanie.
- 1.2. Identifikácia tých mestských častí/častí obce, ktoré sú z pohľadu ochrany ovzdušia ovplyvňované predovšetkým dopravou.

2. Analýza dopravnej situácie/cestnej dopravy

- 2.1. Identifikácia pozemných komunikácií – (informácie sú k dispozícii na stránkach **Slovenskej správy ciest**):
 - diaľnice a rýchlостné cesty (v správe Národnej diaľničnej spoločnosti),
 - cesty I. triedy (v správe Slovenskej správy ciest),
 - cesty II. a III. triedy (v správe vyšších územných celkov),
 - miestne pozemné komunikácie (v správe obce resp. mesta).Súčasťou identifikácie komunikácií musia byť schémy siete vybraných jestvujúcich komunikácií, ale aj schémy komunikácií vo výstavbe, prípadne plánovaných ciest.
- 2.2. Analýzy pozemných komunikácií (hlavných tranzitných aj prízjazdových) – Informácie týkajúce sa štruktúry ciest, prepravy tovarov a prepravy osôb sú k dispozícii napríklad na stránkach Štatistického úradu Slovenskej republiky – produkty – Regióny v číslach, Kraje v číslach a pod.
 - 2.2.1. Popis prepravnej kapacity
 - 2.2.2. Dopravný výkon za priemerný pracovný deň
 - 2.2.3. Vývoj intenzity dopravy a prejazdnosti
- 2.3. Aktuálne ostatné výsledky sčítania cestnej dopravy – v prípade, že sú k dispozícii aktuálne údaje na stránkach Štatistického úradu Slovenskej republiky môžu sa využiť tie, prípadne je možné vykonať vlastné aktuálne sčítanie dopravy. Zistenie skladby vozového parku je ideálne robiť dynamicky a údaje porovnať so štatistickými ukazovateľmi, ktoré sú k dispozícii z celoštátneho sčítania dopravy, pričom je nevyhnutné brať do úvahy rok zisťovania týchto údajov a podľa predpokladaného rastu ho prispôbiť.
 - 2.3.1. Zistenie skladby vozového parku na reprezentatívnych úsekoch cestnej dopravy – podľa kategórie vozidiel (osobná, autobusová, ľahká nákladná, ťažká doprava)
 - 2.3.2. Zistenie skladby vozového parku – podľa veku
 - 2.3.3. Zistenie skladby vozového parku - podľa typu paliva
 - 2.3.4. Zistenie skladby vozového parku – podľa emisných noriem
- 2.4. Popis jestvujúcej parkovacej politiky a jej plánovaný rozvoj
 - 2.4.1. Popis parkovacích kapacít v meste/obci – záchytné parkoviská, parkoviská (P+R), parkoviská (B+R), parkoviská (K+R)
 - 2.4.2. Popis parkovacích objektov – parkovacie domy (P+G), parkovacie kapacity pri obchodných domoch

⁵⁾ <https://www.shmu.sk/sk/?page=2699>

- 2.4.3. Popis jestvujúcej parkovacej politiky obyvateľov s trvalým a s prechodným pobytom
- 2.4.4. Popis plánovaných investícií vo vzťahu k parkovacej politike.
- 2.5. Existujúce opatrenia na reguláciu dopravy - ich stručný popis a vplyv

3. Návrh NEZ

- 3.1. Výber vhodných oblastí pre návrh NEZ z pohľadu urbanistického a dopravného riešenia.
MŽP SR sa prikláňa k hľadaniu možností riešenia spôsobom návrhov rôznych variant a výberu jednej z nich. Pri vymedzení zóny je nevyhnutné predložiť mapové riešenie spolu s popísanou legendou, ktoré bude obsahovať hranice územia.
- 3.2. Zhodnotenie územnoplánovacej dokumentácie vo vzťahu k NEZ.
V tejto časti je potrebné venovať pozornosť detailnému popisu:
 - objazdných trás,
 - organizácii VOD,
 - dopravnému značeniu – s ukážkou dopravného značenia NEZ, popisu umiestnenia všetkých značiek, vrátane ich celkovej sumarizácie.
- 3.3. Analýze vybraných oblastí pre návrh NEZ.
V tejto časti je potrebné venovať pozornosť:
 - možnostiam parkovania,
 - plánovaným komunikáciám a komunikáciám vo výstavbe,
 - pravidlám pre vjazd do NEZ a spôsobu ich kontroly.
- 3.4. Hodnoteniu vplyvov z pohľadu dopravného modelovania a rozptylových štúdií
Pri rozptylových štúdiách je potrebné popísať ich účel, metodiku, typ modelu, postup rozptylového modelovania, slovné a tabuľkové výsledky. Grafické porovnanie imisnej záťaže pred a po možnom zavedení NEZ môže pomôcť pri rokovaní s verejnosťou. Súčasťou vyhodnotenia by mali byť aj vplyvy výnimiek pre rezidentov na kvalitu ovzdušia.

4. Hodnotenie ekonomickej efektívnosti zriadenia NEZ

- 4.1. Sumarizácia možných príjmov (napr. príjmy obce, príjmy z predaja emisných plakietsk, sankcie za porušenie zákazu vjazdu, účelovo viazané sponzorské dary a pod.)
- 4.2. Sumarizácia nákladov súvisiacich so zavedením a prevádzkou NEZ
 - 4.2.1. nákladov na samotnú štúdiu uskutočniteľnosti,
 - 4.2.2. náklady na informačnú kampaň (online média, regionálne rádio, regionálna TV, printové média, outdoorové médiá)
 - 4.2.3. náklady na zavedenie predaja emisných plakietsk,
 - 4.2.4. náklady na udeľovanie výnimiek,
 - 4.2.5. náklady na dopravné označenie,
 - 4.2.6. náklady na kontrolu pravidiel, vrátane kamerových systémov,
 - 4.2.7. mzdové náklady súvisiace so zavedením zóny,
 - 4.2.8. iné
- 4.3. Sumarizácia nákladov súvisiacich so zlepšením dopravnej situácie – ďalšie vyvolané náklady
 - 4.3.1. náklady na vybudovanie záchytných parkovísk,
 - 4.3.2. náklady na dobudovanie zastávok VOD,
 - 4.3.3. náklady súvisiace s elektromobilitou,

4.3.4. náklady na vybudovanie obchádzok, rekonštrukciu jestvujúcich komunikácií a pod.

5. Stanoviská dotknutých orgánov

Formou tabuľky zdokumentovať stanoviská všetkých identifikovaných dotknutých orgánov štátnej správy a samosprávy, prevádzkovateľov VOD, dopravnej polície, dopravných konzultantov, odborníkov z radov verejnosti, zástupcov obyvateľstva, správcov/majiteľov parkovísk, environmentálnych NO, občianskych združení, investorov a pod.

6. Harmonogram zriadenia NEZ

Harmonogram zriadenia NEZ je vhodné rozdeliť do postupných krokov. Pri každej úlohe je dobré uviesť zodpovednú organizáciu, vrátane kontaktnej osoby a lehotu potrebnú na splnenie úlohy. Pozornosť by mala byť venovaná predovšetkým:

- navrhnutiu a schváleniu NEZ,
- vydaniu VZN o NEZ,
- oznámeniu MŽP SR o zriadení NEZ,
- dopravnému značeniu – jeho povoleniu a realizácii,
- predaju emisných plakiet,
- udeľovaniu výnimiek zo zákazu vjazdu,
- zavedeniu prevádzky NEZ,
- dozoru nad dodržiavaním pravidiel pre vjazd,
- monitorovaniu účinnosti prijatých opatrení (sčítanie dopravy, meranie kvality ovzdušia, ukazovatele zdravia a pod.),
- informovaní verejnosti, vrátane propagácie.

Úlohy by mali byť definované jednoznačne vo vzťahu k zodpovedným inštitúciám tak, aby nedochádzalo k prekryvaniu zodpovedností. Úlohy je dobré rozdeliť na nevyhnutné, žiadúce, prípadne dobrovoľné (napr. zapojenie dobrovoľníkov a neziskových organizácií do procesu monitoringu napr. aj do sčítania dopravy).